

cesarja Franca Jožefa I.?" je izborna izdelal tov. Janko Grad, nadučitelj v Košani. Njegov sestavek je bil idealno navdušeno sestavljen. Referat je bil sprejet z navdušenim ploskanjem in "Živio"-klici. Tov. Grad je obljubil priobčiti svoje poročilo v "Popotniku". — Po kratkem odmoru je prečital dalje svoj izdelek šol. Anton Skala: "Razvitek šolstva v postojnskem okraju za vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I." Tudi to poročilo je bilo vseskozi dobro sestavljeno, in sicer na podlagi mnogovrstnih virov, zaradi česar bi bilo prav, da ga poročevalec priobči "Popotniku", kar bo gotovo dobro hodilo kateremu poznejšemu kranjskemu zgodovinarju sploh. V tem poročilu so med drugimi navedene tudi zasluge našega g. okraj. šolskega nadzornika Iv. Thuma, in ko je omenil poročevalec njegovo ime, tedaj je nadzorniku vse učitelstvo priredilo take navdušene ovacije kakršnih še menda ni doživel kdaj avstrijski šolski nadzornik. Ploskanje in "Živio"-klici kar niso hoteli prenehati. Srečnega se mora pač šteti mož, ki v tako odgovornem poslu, kakršen je naš nadzorniški, pridobi srca vseh svojih podložnih učiteljev. Posebno čudno je pa, da naš nadzornik nima nobenega sovražnika vzlic temu, da opravlja svoj težavni posel že 32 let. Klic: "Na mnoga leta!" naj mu odmeva tudi iz našega učiteljskega lista! Pri točki "Poročilo knjižničnega odbora" je prišlo do male disharmonije in to popolnoma brez potrebe. Tov. nadučitelj Ravnikar iz Trnovca je namreč predlagal, da naj konferenca sklene, da se naroči za okrajno uč. knjižnico — "Slovenski učitelj". Temu nasprotno je pa predlagal popolnoma pravilno tov. nadučitelj Drag. Česnik, da se naj prepusti to knjižničnemu odboru, in je tov. Juvanec, načelnik knjižničnega odbora obljubil upoštevati Ravnikarjev predlog, češ, da je tako doslej vselej bila navada. Vzlic temu je Ravnikar obstal pri svojem predlogu ter je hotel, da konferenca odloči, da se "Slovenski učitelj" naroči.*) Zaradi tega je dal nadzornik njegov predlog na glasovanje, ki je prapadela s 6 glasovi proti približno 90. Česnikov predlog pa je bil postal soglasno sprejet. Knjižnični odbor je ostal dosedanj, v katerem so le postojnski učitelji; prav tako se ni nič izpremenil stalni odbor, ki so v njem tovariši Drag. Česnik, Rudolf Horvat, Ferdo Juvanec, Anton Skala in tovarišica Mária Dogvanova. Glede učnih knjig se sklene, da ostanejo vse dosedanje v rabi tudi dalje le Žirovnikove narodne pesmi za šol. mladino se poleg drugih sprejmejo, ker so že potrjene od ministrstva za uk in bogočastje. Samostojni nasvet je došel eden iz ta od nadučitelja Horvata, ki nasvetuje, da se iz preostanka okrajne blagajne nabavi skioptikon. Njegov nasvet se sklene predložiti okraj. šol. svetu v uvaževanje. — S tem je bil dnevni red izčrpan in g. nadzornik zaključil konferenco z zopetnim "slava"-klicem na presvetlega cesarja. Po zborovanju okolo 2. ure pop. smo se skoraj polnoštevilno zbrali k skupnemu obedu. Toda zabave ni bilo nikakršne prvič, ker se je moralo učitelstvo zgodaj odpraviti k pevski vaji za večerni koncert, drugi pa tudi, ker je bilo zaradi dolgotrajajoče konference precej utrujeno. Pripomnim le, da je marljivi društveni blagajnik med obedom nabral 71 članov, od katerih je slednji plačal po 3 K letnine, za okrajno učiteljsko društvo, ki je po 4. juliju vstopilo že v 21. leto svojega obstanka. Tudi dva znana klerikalna učitelja sta vstopila v društvo, dobro se zavedajo vsaj v tem slučaju, da je le v trdni naši organizaciji — moč!

Jubilejska okrajna učiteljska konferenca za krški okraj se je vršila dne 27. junija t. l. v Krškem. Ves dnevni red se je naslanjal na jubilej šestdesetletnega vladanja našega cesarja, zato se je izvršila konferenca slavnostno. Po službi božji smo se zbrali v telovadnici meščanske šole, kjer je imel g. c. kr. okr. šolski nadzornik Lj. Stiasny slavnostni govor: "Cesar Franc Jožef I." Na podlagi 50 skioptičkih slik nam je očrtal življenje našega vladarja od njegove prve mladosti do danes. Seveda se je največ oziral na dobo njegovega vladanja. Opisal nam je vse glavne vesele in žalostne dogodke, ki so ga zadeli v tem dolgem času. Pri vsem pa nas je v prvi vrsti opozarjal na kulturno zgodovino te dobe. Ob sklepu je na predavateljev poziv zbrano učitelstvo cesarju Francu Jožefu I. zaklicalo trikratni "slava!" — Po slavnostnem govoru smo se podali v risarsko slavnostno dvorano, ki je bila za to priliko kaj ukusno okrašena. V ospredju doprsni kip cesarjev med svežim zelenjem z lovorovim vencem na glavi. Nad kipom na tabli v slovenskih barvah narisani letnici 1848—1908. Vsa čast krškemu učitelstvu za trud, ki ga je imelo pri tej prireditvi. Ne moremo si kaj, da ne bi omenili še neke novosti v dvorani. Presenetila nas je slika v barvah na celi zadnji steni dvorane. Slika je menda kopija po "Aus der Kinderzeit", künstlerische Wandfriesse von Paul Heydl". Predstavlja nam v krasnih barvah in v naravni velikosti vrt v cvetoči pomladni obleki, na njem pa otroke obeh spolov z raznim vrtnim orodjem pri delu. Sliko je izvršil tovariš Karel Humek, strokovni učitelj na mešč. šoli v Krškem. Poznali smo ga že kot jako spretnega risarja, a da je tudi na slikarskem polju doma, nam je pokazal s tem delom.

Čast mu! V slavnostni dvorani otvoril g. nadzornik konferenco. Pozdravi zbrano učitelstvo, posebno goste in imenuje za svojega namestnika tov. dr. T. Romiha, ravnatelja mešč. šole. Po izvolitvi zapisnikarjev in overovateljev zapisnika preide k točki: nadzornikovo poročilo. V nasprotju z drugimi leti je opustil g. nadzornik vse metodične, statistične in druge opazke in je razpravljal o vzgoji otrok sploh in o npravno pokvarjeni mladini posebej, ozirajoč se na željo vladarjevo, da naj se ravno v jubilejskem letu kar največ stori za te nesrečneže. Že tu bodi omenjeno, da se na predlog tov. Malnariča vsa konferenčna predavanja izdajo v posebni jubilejski knjižici, zato se vseh dotaknemo le mimogrede. Ta sklep moramo najprejšeje pozdravljati. Pač bi bilo škoda lepih sestavkov, sadov napornega dela, da bi obležali v rokopiših in se poizgubili, ne da bi komu koristili. Tiskane pa bo prebiral rad vsak zdanji in poznejši šolnik z zanimanjem in s pridom. — "Razvoj ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I." nam je naslikal tov. Rant iz Radeč. Predavanje je bilo takorekoč nadaljevanje nadzornikovega slavnostnega govora. Zanimiva je bila med drugim posebno statistika šol v letu 1848 v primeri z ono v letu 1908. Predavatelj je žel zasluzno pohvalo. S posebnim navdušenjem pa je bila sprejeta od njega sestavljena vdanostna izjava, ki se je takoj brzojavnim putem odposlala na kabinetno pisarnico. Predavanje gđ. Kobau: "Kako naj se goji v ljudski šoli ljubezen do domovine?" je častno zakročilo slavnostna predavanja. Delo je krasno. Upamo, da se bo še krasnejše pokazalo tiskano. — Novo uvedeno metodo govorništa priporočamo v posnemanje pri prihodnjih konferencah. — Ostale točke dnevnega reda so se rešile hitro. V stalni odbor so izvoljeni: učiteljci gpe. A. Romihova in A. Kocijančičeva in nadučiteljci A. Lunaček, F. Rant in J. Cvirn, v knjižnični odbor pa učiteljci A. Romihova in P. Zirerjeva, ravnatelj dr. T. Romih, strok. učitelj J. Magerl in nadučitelj J. Adlešič. — Z namestnikovo zahvalo predsedniku za ljubeznivo vodstvo in s petjem cesarske himne se je zaključil oficialni del konference, ki so se je udeležili kot gostje gg. Viljem Pfeifer, ud. c. kr. okr. šol. sveta, mestni župnik Benije in veroučitelj Vidmar. — Skupnega kosila na senenatem vrtu g. Gregoriča se je udeležilo učitelstvo polnoštevilno. Vrsto krasnih napitnic je otvoril g. nadzornik. V imenu zbranega učiteljskega je napil presv. cesarju Francu Jožefu I. kot pospeševalcu in zaščitniku ljudskega šolstva. Med več drugimi naj še omenimo napitnico tov. Malnariča na tovarišice. Odgovarjala mu je gđ. Kobau v zbranih besedah. V svojem govoru je posebno navduševala kolegince za delovanje izven šole. Upamo, da krasne besede niso padle na nerodovitna tla, temveč da obrode obilen sad v blagor ljudstva. Na to so se zglasili prostovoljno delegati za "Zvezino" zborovanje. — Po napitnicah se je razvila kaj nepriljubljena živahnost med navzočimi. Za zabavo je skrbel pevski zbor, ki je zapel več lepih pesmi. Med temi je posebno ugajala neka srbska skladba. Dasi težka, se je izvajala precizno in žela toliko odobravanja, da se je morala ponavljati. Za smeh so skrbeli znani humoristi. Seveda je imel med kolegi glavno besedo tovariš Humek, izmed koleginj pa je bila na tem polju kaj vztrajna gđ. Kolnikova. V spomin na ta lep dan se je dalo vse učitelstvo skupno fotografirati. Vsak izmed navzočih naj bi si preskrbel to sliko, ki ga bo vedno spominjala vsaj na eden veselo preživeli dan njegovega življenja. S tem bi lahko zaključili to poročilo. Toda razne rezke, a opravičene opazke, ki so ta dan padale na naslov šefa c. kr. okr. šol. sveta, nam tega ne dopuste. Opazk ne bomo navajali. Konstatiramo samo suho dejstvo, da se g. c. kr. okr. glavar ni udeležil niti jubilejske konference, niti poznejšega sestanka učiteljskega. Kaj hočemo! Je gospod pač dober prijatelj šole in učiteljskega. Zato se pa ne smemo čuditi, da ga ne pozna v obraz niti polovica učiteljskega krškega okraja.*)

Slavnostni koncert, ki ga je priredilo "Učiteljsko društvo postojnskega okraja" s prijaznim sodelovanjem slay. postojnskega salonskega orkestra v Postojni dne 27. junija 1908 v veliki dvorani Narodnega hotela v proslavo 60letnega vladarskega jubileja Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., se je obnesel vobče dokaj povoljno, le v gmotnem oziru smo daleč zaostali za onim krškega učiteljskega, zakaj kosmatih dohodkov je bilo le 280 K, čemur je vzrok prevelika indolenca postojnskih tržanov. Zavedno učitelstvo je od naprednih Postojncev pričakovalo, če ne udeležbe, vsaj vstopnino, ker je bil čisti dohodek določen za tako blag namen — "Učiteljskemu konviktu" v Ljubljani. Navzočih je pa bilo mnogo uradnikov (vendar ne vsi, kakor bi bilo primerno za slavnostni koncert) in mnogo učiteljev ter učiteljic. Vzpored se je izvršil točno po programu. Slavnostni govor je imel dobroznani govornik tov. Drag. Česnik. Takoj na to je odpel možki zbor za ta večer primerno pesem Nedvedovo: "Avstrija moja." Na to je nastopil slavnostni salonski orkester,

*) Čujemo, da hodi ošabnost pred padcem. Pa je tudi res, da so Poturice bujele od Turka. Sicer se pa vidi v tem glavarju tudi košček sistema: okr. šol. svetu načeluje mož, ki nima o šolstvu pojma.

Uredn.

ki je najprvo dve in še ob sklepu dve, torej skupaj štiri prav lepe koncertne točke vrlo dobro proizvajal pod vodstvom kapelnika g. Kubište. Prav ugajala sta mešana zbor: "Vijoličen vonj" in "Pomlad", ne toliko možki zbor "Večer na Savi", zakaj za to veličastno pesem je treba mnogo več pevcev nego 16, kolikor jih je nastopilo ta večer. — Bolj sta nas zadovoljila obo solista: tovarišica Lampetova s svojim srčkanim sopranom, da se izrazim z istim označenjem kakor neka tovarišica — v solospvih J. Procházke: "Tak si lepa..." in dr. B. Ipavec: Romanca iz operete "Tičnik", ter tov. A. Stritar s svojim umetniškim igranjem na violoncello. Oba solista je jako fino in decentno spremljeval naš vrli tovariš in skladatelj F. Juvanec, ki je tudi vadil in vodil vse zbere ter je sploh največ pripomogel, da se je tako povoljno izvršil slavnostni koncert; zato zasluži — priznanje!

Prepoved kajenja. Vse ogrske komitatne oblasti onstran Dunava so izdale prepoved za kajenje mladoletnih. Otrokom izpod 15 let se ne smejo prodajati ne smodke ne cigarete. Tudi pri nas bi taka prepoved nič ne škodovala.

Šolska razstava. Dne 12. t. m. priredi šola v Tomišlju šolsko razstavo. Ob 4. popol. šolska slavnost, deklamacije, petje in igr. Slavnost se vrši v šolskih prostorih. Prijatelji šole dobro došli!

Iz Kuželja nam pišejo: Dne 7. t. m. so ogledali premogokopove protoslede učitelja Ivanetiča na kranjsko-hrvaški meji v Kočevskem okraju na onem mestu, kjer je bilo dosedaj glavno delo. Navzoči so še bili: trgovci Ivanetič iz Celovca, Pleterski iz Ljubljane, Skutečki iz Linca. Pregled je izvršil rudarski inženir iz Celja. — Zraven sta bila tudi rudar Piškur in kovač Skvarč, ki je že pred 15 leti tu našel sledove premoga. Premog bo baje jako fin.

Na hrvaški trirazredni deški in trirazredni dekliški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Pulju je bilo v šolskem letu 1907/08 dečkov 202 in 183 deklic. Na vzporednicah v Vinkuranu je bilo 33 dečkov in 30 deklic, na vzporednici v Banjolah 21 dečkov in 19 deklic. Poučevalo je 9 učnih oseb.

Služba. Na trirazrednici na Suhoru se razpisuje učno mesto v stalno, oziroma začasno popolnjenje. Zadostno opremljene prošnje naj se vlagajo do 19. julija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju.

Šolsko zdravstvo.

Pri telovadbi z ročki se je treba v prvi vrsti ozirati na to, da ročki niso pretežki. Nikdar ne bi smele n. pr. ženske začeti svojih vaj z ročki, težjimi od 1 kila. Po šestmesečni vaji sme povečati telovadeč težo za četrt do pol kila. Čisto napačno je, jemati si morda za zgled atlete po poklicu. Ti vezbajo z enostransko telovadbo svoje moči enostransko na stroške svojega zdravlja. Mi bi dosegli ravno nasprotje tega, kar hočemo doseči. Opomniti je nadalje, da ne kaže telovaditi z ročki v razvedrilo in pokrepilo po duševnem delu. Na ta način bi le povečali utrujenost in naš duh bi potem še težje delal. Razume se samoobsebi, da je treba med telovadbo prav posebno skrbeti za dober zrak. Najboljše uspehe dosežemo, ako telovadimo v vrtu ali sicer kje na prostem.

Sadje. Čas je tu, ko dozoreva razno sadje. Opozorili bi zatagatelj, da je jako zdravo uživati s sadjem obenem tudi kruh. To velja posebno za otroke, ki jih po sadju rad trebuch boli, in sicer večinoma že zato, ker sadje premalo žvečijo. Vsako sadje treba dolgo in dobro žvečiti in to se da najbolje s kruhom. Vsem staršem torej, ki hočejo ohraniti svoje otroke zdrave in zlasti jih obvarovati driske, bodi priporočeno, naj svoje otroke od malega navajajo, da bodo jedli sadje samo s kruhom. Omenjeno bodi pri tem, da velja v nekaterih deželah celo za nesposobno, jesti sadje brez kruha.

Strupene gobe. Na čem spoznaš strupeno gobo? 1. Mlečnat gobo smatraj vedno za strupeno. 2. Strupene gobe imajo zoprn duh, posebno ako jih zmečkaš. 3. Če prelomiš zdravju škodljivo gobo ali kar je še bolje, jo z nožem prerežeš, postane navadno (a ne vedno) prereza modrikasta. 4. Ako vzameš košček strupene gobe v usta in ga malo požvečiš — seveda tako, da nič ne požreš — boš čutil, da te bo na jeziku peklo in srbelo. 5. Starih, puhlih in trhljih gob ne vzemi. Najbolj nevarna je mušnica, ki jo pač vsakdo pozna.

Razgled po šolskem svetu.

— **Deželna meščanska šola v Celju** je štela, kakor pozvemo iz tozadnega izvestja, v začetku šolskega leta 1907/08 — 140 učencev, a ob koncu jih je bilo 122, in sicer: v 1. razredu 61, v 2. r. 39 in v 3. r. 22. Iz Štajerskega je bilo 98, iz Kranjske 8, iz Primorske 4, iz Koroške 1, iz Češke 1, iz Gor. Avstrijske 2 ter iz inozemstva 8 obiskovalcev. Po veroizpovedanju je bilo 117 katoličanov in 5 protestantov. Po narodnosti bilo je 58 Slovencev, 60 Nemcev, a 4 so bili drugorodci. Iz mesta Celja obiskovalo je zavod 45, iz

celjske okolice 24, iz tujih šolskih okolišev pa 53 učencev. Slovencev bil je pouk iz slovensčine obligatoričen; izmed Nemcev se je učilo slovenskega jezika 51 dečkov. Šolsko leto je zdelo z odliko 8, prvi red je dobilo 102, a drugi 7 učencev; eden je ostal neredovan in 4 imajo preizkušnjo čez počitnice. Poučevali so poleg ravnatelja 4 redni učitelji, 1 veroučitelj in 2 izvanredna učitelja. Ravnatelj in vsi redni učitelji so trdi Nemci. — Redni pouk v prihodnjem šolskem letu se prične dne 18. septembra t. l.

— **Novi rektor na hrvaškem vseučilišču.** Akademski senat hrvaškega vseučilišča v Zagrebu je izvolil za rektorja za l. 1908/9 profesorja na filozofski fakulteti dr. Janečka. Za dekana na pravoslovni fakulteti je izvoljen dr. I. Roraer, na modroslovni fakulteti pa dr. Gj. Körbler.

— **Za šolstvo v Rusiji.** Proračunska komisija državne dume je dognala proračun naučnega ministrstva ter pri tej priliki predlagala: naj se izdela načrt za čim hitrejši razvoj ljudskega šolstva po vsi državi; ustanovi se naj zadostno število srednjih šol; napravi se naj novi vseučiliški red; ustanovi se naj vseučilišče v Saratovu ter izpopolni ono v Tomsku, a v Varšavi se naj znova ustanovi; učitelstvu se mora izboljšati materialni položaj; ukrene se naj vse potrebno za vzgojo zadostnega števila učiteljskega; ministrski svet se naj reorganizira, da se zmanjšajo stroški.

— **Za profesorja cerkvenega prava** na inomoškem vseučilišču bo baje imenovan sedanji profesor na vseučilišču v Černovicah dr. Valter Hörmann pl. Hörbach, ki je rodom Tirolec in je bil nekoliko časa docent na inomoškem vseučilišču.

Z gospodarskega polja.

— **Slovenska banka zagotovljena.** Dne 24. pret. m. se je vršila pod predsedstvom državnega poslanca Ivana Hribarja v prostorih Župnostenske Banke na Dunaju konferenca zastopnikov jugoslovanskih bank, kjer se je dogotovil referat o vprašanju ustanovitve slovenske banke, zasnovane o priliki bivanja slovenskih poslancev Kramafa, Hribarja in Hlibovickega v Petrogradu. Dognalo se je popolno sporazumljenje v nazorih in nameni: delegatov in vsi so zagovarjali udeležbo na subskripciji akcijskega kapitala za ustanavljanje slovenske banke, ki jo je po izjavah interesentov iz ruskih, čeških in jugoslovanskih krogov smatrati kot zagotovljeno. Pripravljalni odbor, izvoljen od jugoslovanskih delegatov, bo zastopal pri nadaljnjih posvetovanjih o ustanovitvi banke stališče jugoslovanskih denarnih zavodov. Od slovenskih zavodov sta bili zastopani Ljubljanska kreditna banka in Jadranska banka v Trstu. Paralelno akcijo vodita pripravljalna odbora čeških in ruskih bank. V kolikor smo informirani, je nade, da se Slovenska banka ustanovi v kratkem času, zakaj zanimanje interesiranih slovenskih krogov in denarnih zavodov je vsestransko. — Ako se ta nada izpolni, se lahko reče, da je bilo potovanje slovenskih poslancev v Petrograd epohalnega pomena za Slovanstvo ter da so si omenjeni poslanci pridobili zaslug za skupni slovenski gospodarski razvoj.

Raznoterosti.

× **V Zagrebu** je umrl Jurislav Janušić, absolviran filozof, urednik "Hrv. Djaka" in član uredništva "Pokreta". Pokojnik si je priboril ugledno ime na hrvaškem književnem in publicistiškem polju. Zamorila ga je jetika. Janušić je bil navdušen naprednjak, ki je posvetil vse svoje moči razširjenju napredne ideje na Hrvaškem. Hrvaški narod gotovo ohrani časten spomin vrlému borilcu za svobodo in napredek.

× **Osem milijonov dolga** je napravil meklenburški vojvoda Borvin, ki je sedaj pod kurateljo. Njegovo imetje znaša baje pa samo pol milijona.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 959. **Kranjsko.** 134 1—1
Na štiritirazredni ljudski šoli v Smartnem pri Litiji se razpisuje s tem učno mesto v začasno nameščenje.
Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim putem do 14. julija 1908.
Opomni se, da se ne bode oziralo na prepozno došle prošnje.
C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 1. julija 1908.

Št. 1401. 137 1—1
Na trirazredni deški meščanski šoli v Postojni s slovenskim učnim jezikom so stalno popolniti sledeča učna mesta, in sicer:
1 učno mesto za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino,
1 učno mesto za prirodnoznanstveno strokovno skupino,
1 učno mesto za matematično-tehnično strokovno skupino.
Z navedenimi mesti so združeni sledeči prejemki, in sicer: letna plača 1800 K, oziroma 1600 K in 1400 K, dalje pravica strokovnih učiteljev do 6 starostnih dokladov 10 odst. glavne plače.
Pravilno opremljene prošnje so predpisanim putem vpsolati semkaj do dne 9. avgusta 1908.
C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 8. julija 1908.

*) Ravnikar praznuje letos desetletnico znamenitega govora pri slavnostni seji "Zaveze" v "Narodnem domu" v Ljubljani. Živio!